

ב. גנב הבא דרך גג או פתח החצר והקרפף [ובעל הבית מצוי שם. ר"ן] – אין רשות להורגו אלא אם מתרים בו תחילה וקיבל עליו התראה ואמר ע"מ כן אני בא, שאם יעמוד כנגדי – אהרגנו.

א. כן היא דעת רש"י (ומשמע בלשונו שאין חילוק בין אדם אחר או בעה"ב עצמו, אין להם רשות להרגו ללא התראה בעדים). וברמב"ם מבואר שאין חילוק בין גנב הבא במחתרת או דרך גג וחצר.

ב. נחלקו הראשונים ז"ל האם דין 'בא במחתרת' אמור רק בלילה, אבל ביום – יש לו דמים, כפשוטו של מקרא (וכן הכרעת פוסקים אחרונים). או אפילו ביום.

ג. הבא במחתרת ושבר את הכלים; באופנים שאין לו דמים, הואיל וחייב מיתה הוא פטור מלשלם. אמנם חייב לשלם לצאת ידי שמים, אבל ב"ד אינם מחייבים אותו (ע' ב"מ צא. ותוס').

ד. הבא במחתרת ונטל כלים, בזמן שאין לו דמים – רב פטרו על הכלים הואיל וקנאם בדמים בכך שנתחייב מיתה. ורבי אמר שמסתברים דבריו רק כאשר הכלים אינם בעולם אבל כשהם בעינם – חייב להחזירם. אעפ"כ כשגנבו מרבא אילים נהג למעשה כדברי רב ולא אבה לקבלם מן הגנבים. רוב ככל הפוסקים פסקו הלכה כרבא. לפרש"י, אין חילוק אם שבר את הכלים בעודו במחתרת או לאחר שיצא. ויש חולקים וסוברים שאם שבר לאחר מכן – חייב.

קנז. א. האם קיים דין 'רודף' בקטן שרדף אחר חברו להורגו?

ב. הרודף אחר חברו להורגו – האם צריך התראה?

ג. האם מותר להרוג עוֹבֵר המסכן את אמו?

א. רב הונא אמר: קטן הרודף – ניתן להצילו בנפשו.

רש"י כתב שרדף אחר קטן. ויש שפרשו דבריו שאם אחר הגדול מסתמא אינו 'רודף' שאינו מסוכן, ושמו בא לשחק בעלמא. ומדברי הפוסקים נראה שאין חילוק בדבר.

ב. מדברי רב הונא הוכיחו שהרודף אחר חברו להורגו דמו מותר ואין צריך התראה.

ומכל מקום כתבו הפוסקים שנראה מן הסוגיא שאף על פי שאין צריך התראה גמורה, שיקבלה ויתיר עצמו למיתה, אעפ"כ צריך להזהירו על כל פנים כשיש פנאי לכך.

וכל זה לענין הריגתו ברדיפה, אבל אם אי אפשר להרגו עתה, הריהו כשאר רוצח שאין הורגים אותו בבית דין אם לא התרו בו בשעת מעשה וקיבל עליו התראה לומר על מנת כן אני עושה.

ג. עוֹבֵר המסכן את אמו; כל עוד לא יצא ראשו – הורגים אותו כדי להציל את האם. הוציא ראשו – שוב אין נוגעים בו, שאין דוחין גפש מפני גפש. ואינו נידון כרודף אחר חברו, אלא משמים רודפים לה.

דף עג

קנח. א. באלו עבירות ניתן להרוג את הבא לעשותן כדי למונעו מהעבירה?

ב. הרואה את חברו שהולך למות – האם מחויב לטרוח ולבזבז ממונו כדי להצילו ממות?

ג. הבא על הערוה והיא אומרת 'הניחו לו' – האם יש רשות להרוג את הנוגע כדי למונע את העבירה?

- א. אלו הן שמצילים אותם (מלעבור) בנפשם; –
הרודף אחר חברו להורגו. (למדו זאת מהקש רוצח לאונס נערה המאורסה – כי כאשר יקום איש על רעה ורצחו נפש כן הדבר הזה);
הרודף אחר הזכור (נער כתיב), אחר נערה המאורסה – לאונסם. (ואין מושיע לה – הא יש מושיע לה בכל דבר שיכול להושיע). וכן הדין בכל העריות שדינם בכרת (חטא), אבל לא בחייבי לאוין (חטא מות), וגם לא ברודף אחר הבהמה לרבעה (נערה – מיעוט. ולפי שאין בבהמה פגם לנבעל).
בנדה שהולד אינו ממזר ואין בה פגם – אין דינה כשאר חייבי כריתות שמצילים אותם בנפשם (עפ"י שו"ת פני יהושע מד).
ולדברי רבי שמעון בן יוחאי, אף בעבודת כוכבים (קל וחומר מפגם הדיוט. וסבר רבי שמעון עונשין מן הדין). ולרבי אלעזר בנו – אף בחילול שבת, הבא לעבור מצילים אותו בנפשו (גזרה שוה 'חילול' 'חילול' מעבודת כוכבים). וסתם מתניתין דלא כוותיהו.
הרודף להרוג – חו"ב להציל הנרדף אפילו בנפשו של רודף. עמד ולא עשה כן – עבר בלאו דלא תעמד על דם רעך (עתוס' ועוד).
יש שכתבו שברודף אחר נערה המאורסה – הריגתו רשות ולא חובה.

אם כבר נעשתה העבירה, [וברודף אחר הערוה, אפילו רק הערה בה וכבר פגמה, ואפילו הערה בה אחר, אף שלא כדרכה. ערש"י ד"ה שבא] – אין להרגו אלא בבית דין, בעדים והתראה.
א. לכאורה נראה שאפילו נעבדה בה עבירה פעם אחרת ברצון, שוב אין מצילים אותה בנפש רודפה, שכבר נפגמה [שאעפ"י שנעשה ברצונה היא פגם אלא שמחלה על פגמה]. אבל בסתמא יכול להציל בנפשו כי אין חוששים לכך. וצ"ב.
ב. יש לעיין בעבודת כוכבים ובחילול שבת [לר"ש וראבר"ש], כאשר התחיל לעבור ועדיין ממשיך, כגון שמשתחוה בשיהוי זמן או מטלטל ברשות הרבים, האם רשאים להרגו עתה, או שמא גם בפגם שמים אמרינן כיון שהתחיל בפגם שוב אין להרגו, כיון שהוא המשך המעשה הראשון.
כאשר ניתן להצילו באחד מאבריו, אסור להרגו. וההורגו חייב (רבי יונתן בן שאול. עד.).

ב. הרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטים באים עליו – חייב להצילו בנפשו, גם על ידי טירחה והוצאת ממון (לא תעמד על דם רעך – אלא חזר על כל הצדדין שלא יאבד דמו. וגם במקום ספק סכנה ר"ן).
משמעות כל הפוסקים שאפילו אם לא יקבל כספו בחזרה, מחויב להוציא ממנו להצלת נפש. ואולם אין מחויב לאבד אבר להצלת חברו, אם כי מדת חסידות היא (פוסקים).
יש מהאחרונים שכתב שאין מחויב לבנות עצמו להצלת חברו. והשיגוהו על דבריו.

ג. הבא על הערוה; אם ברצונה הגמור [גם אם על ידי פיתוי. כן מבואר מאוקימתא דרב פפא] – אין רשאים להרגו. ואם מקפידה על פגמה אלא שאמרה להניחו כדי שלא יהרגנה – לדברי רבי יהודה אין מצילים אותה בנפשו [שלדעתו זה שאמרה תורה להציל בנפשו, משום חשש נפשות שמא תמסור עצמה למיתה, וכאן הרי אינה מוסרת], ולרבנן – מצילים בנפשו, משום פגמה (רבא).

דפים עג – עד

- א. באלו אופנים אפשר להעמיד את משנת 'אלו נערות', המחייבת קנס לאונס או מפתה בחייבי כריתות?
 ב. המריב עם חברו ומתכוין להורגו, ותוך כדי המריבה נגף אשה הרה ויצאו ילדיה, ולא היה אסון לאשה – האם חייב לשלם ממון?
 ג. נרדף ששיבר כלים תוך כדי מנוסתו – האם חייב לשלם?
 ד. הרודף אחר הרודף להורגו, ושבר כלים תוך כדי רדיפתו – האם חייב לשלם לבעליהם?
- א. הואיל והרודף אחר הערוה לאונסה – ניתן להצילה בנפשו, והרי כל המתחייב מיתה פטור מן התשלומין, על כרחנו להעמיד המשנה המחייבת קנס בחייבי כריתות, באופנים שאין ניתן להמיתו; כגון לאחר העראה שכבר פגמה במקצת ואסור להמיתו, ואז הוא מתחייב קנס. אבל זה ניחא רק למ"ד העראה זו נשיקה, אך למ"ד זו הכנסת עטרה, שוב אינו מתחייב קנס לאחר ההעראה, שכבר איננה בתולה.
 רב חסדא העמיד כגון שבא עליה (הוא או אחר (רש"י. ובר"מ משמע דוקא הוא. וע' שעה"מ גניבה ג, ב) שלא כדרכה קודם לכן, שכבר נפגמה.
 רבא העמיד במניחתו כדי שלא יהרגנה, וכדעת רבי יהודה דלעיל.
 רב פפא העמיד המשנה במפותה וכדברי הכל, שאינו חייב מיתה כאשר אינה אנוסה.
 אביי העמיד כשניתן להציל באחד מאבריו, שאז אסור להורגו (וכרבי יונתן בן שאול).
 הרמב"ם לא כתב אותן אוקימתות אלא הביא המשנה כצורתה, ובאר דבריו בדרכים שונות.

- ב. מי שנתקוטט עם חברו והיה מתכוין להרגו, ונגף אשה הרה ויצאו ילדיה, ולא יהא אסון לאשה – משלם דמי ולדות ככתוב (שבמצות שבמיתה הכתוב מדבר, כדברי ר' אלעזר). והעמידו בגמרא רק באופן שניתן להציל את הנרדף באחד מאבריו של הרודף, אבל בלאו הכי כיון שחייב מיתה באותה שעה על ידי כל אדם – פטור מן התשלומין, ואע"פ שמיתה לזה ותשלומין לזה.
 ג. לדברי רבא, הנרדף ששיבר כלים תוך כדי מנוסתו; אם כליו של רודף – פטור. ואם של אחרים – חייב (כדין מציל עצמו בממון חברו).
 ד. הרודף אחר הרודף אחר אדם להרגו, ושיבר את הכלים – פטור. ולא מן הדין אלא שאם אי אתה אומר כן, תמנע הצלת הנרדפים (רבא).

דף עד

- קס. על אלו עבירות ובאלו אופנים, אם אומרים לו לאדם: עבור או תהרג – יהרג ואל יעבור?
 נמנו וגמרו בעלית בית נתזה בלוד: כל עבירות שבתורה, אם אומרים לאדם עבור ואל תהרג – יעבור ואל יהרג, חוץ מעבודת כוכבים גילוי עריות ושפיכות דמים, וכדברי רבי אליעזר. (עבודת כוכבים מבכל נפשך; שפיכות דמים – מסברא ד'מאי חזית...'. ועריות – מהקש הכתוב נערה המאורסה לרציחה).
 ולדברי רבי ישמעאל (וי"א שכן גם דעת רבא – עתוס' כתובות יט ד"ה דאמר; תורי"ד ע"ז נד), בעבודת כוכבים בצנעה – יעבור ואל יהרג (וחי בהם), ובפרהסיא – יהרג ואל יעבור (ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי).